

Germans Sala, fer de la vida un servei

Dm, 16/07/2019 per Catalunya Religió

(Glòria Barrete -CR) En Josep Maria i en Joan són germans, religiosos i missioners. La vida els ha portat a fer missió en continents i congregacions diferents però sempre connectats pel fil conductor del servei a les seves vides. En **Joan Sala** és germà de La Salle i ha viscut més de trenta anys a la missió de Madagascar, tot i que actualment es troba a Costa d'Ivori. En **Josep Maria Sala** és claretia i des de l'any 1977 viu al Brasil, acompanyant comunitats pastoralment.

Tots dos són de Santpedor, però tot i que en Joan és el més petit dels dos germans, va ser ell qui va entrar primer en el procés de fer-se religiós. "Anàvem a l'escola de La Salle del poble", explica, "vaig començar a La Salle molt abans que en Josep Maria, així que és ell qui va triar un altre camí", afirma en to de broma.

Vocació missionera

En Joan encara recorda que a l'escola tenien un Germà de La Salle molt dinàmic i entusiasta. "Jo volia ser com ell". Un dia un Germà entra a l'aula i pregunta als alumnes qui vol ser Germà, en Joan aixeca la mà. Entra a l'aspirantat de Cambrils amb deu anys fins que un dia arriba un altre Germà i els hi parla sobre les missions. "Qui voldria ser missioner?", va preguntar, i en Joan va tornar a aixecar la mà. I missioner on? "On fos", respon.

En Josep Maria va entrar més tard a escola, tenia una salut molt fràgil i va necessitar un canvi d'aires durant uns anys. Fent d'escolà a l'església del poble un dia apareix un pare missioner, Joan Coromines. Es fixa en ell i li proposa participar en unes colònies d'estiu, com a prova, l'any 1956. Quinze dies de lleure compartit van ser suficients perquè en Josep Maria volgués continuar el procés vocacional. Als setze anys arriba a Montgat al postulantat de la congregació claretiana, fa el noviciat a Vic i fa els primers vots. A Montgat se li desperta la vocació missionera, al costat dels migrants de la zona. "Recordo que els diumenges ens repartíem en

dos grups i anàvem a visitar-los, ja anàvem cap a les perifèries".

A en Joan un cop aixeca la mà per ser missioner l'envien a Les, a la Vall d'Aran, a l'aspirantat dels missioners que es formaven per fer reforç a les missions de llengua francesa. "Una mena de cantera missionera", reconeix. Allà entre els nois que hi eren tiraven a sorts els llocs de missió. I a en Joan li va tocar Madagascar. Tenia uns dotze anys. Després va anar a prop de Lió, dos anys, per seguir fent el noviciat i fer formació missionera; després a Itàlia, a tocar de França; tres anys d'escolasticat a França, i d'allà cap a Madagascar. "Vam anar-hi quatre l'any 1966".

Paral·lelament en Josep Maria era a Barcelona, després a Sant Boi, i a Girona durant sis anys. Col·laborava a les parròquies claretianes i a les comunitats on ell estava. Feia de sagristà, i inclús de sastre. Els germans s'escriuien cartes i en Joan li explicava la missió. "Jo li deia a en Josep Maria que si tenia ganes d'anar a missions ho demanés". En Josep Maria no acabava de decidir-se. "Quan estava al noviciat li vaig demanar al mestre de novicis per anar a missions i ell em va donar un consell que m'ha quedat gravat de per vida: 'no demanis mai res ni recusis res, Déu et guiarà'", explica en Josep Maria. "No vaig demanar res". Passen els anys i quan estava a Girona arriba una carta del Govern General. Calien missioners per anar al Brasil. "Em vaig oferir per anar-hi". Al cap d'un dia ja tenia un altre company per anar-hi a missions, el pare **Josep Maria Collell**. Van arribar el 4 de febrer de 1977 a Rio de Janeiro. "A Girona estàvem a -16 graus i a Rio de Janeiro a 40 graus, encara ho recordo!"

Van anar a la comunitat claretiana de Rio de Janeiro, i d'allà a l'estat de Goiás, a Itapaci. Allà van estar unes setmanes per conèixer la realitat. Van tornar a Rio per aprendre la llengua, el portuguès, i acabats els mesos van tornar a la missió de Itapaci on hi va estar durant cinc anys. Es va acabar aquella missió i van anar a inaugurar una altra missió, l'any 1982, a Guajarà-Mirim. "Allà em vaig quedar durant quinze anys". I d'allà ha anat a altres parròquies, dos anys a Porto Belo, i de nou a Guajarà-Mirim.

En Joan havia arribat a Madagascar onze anys abans. Va anar-hi en vaixell, durant vint dies. Va arribar a la costa i des d'allà va passar per la ciutat principal per conèixer una mica la gent i ja el van enviar a aprendre el malgaix el primer any. "Aprendre la llengua i la cultura". Acaba l'any d'immersió i l'envien a Tamatave, a la costa, dos anys, a l'escola. "Tenia alumnes més grans que jo! Jo tenia 21 anys".

Vocació educativa

Tos dos germans són religiosos, però no sacerdots, i a tots dos els ha agradat sempre l'educació. En Josep Maria durant els cinc primers anys al Brasil anava a alguna escola pel seu compte, i anava pels poblets a fer catequesi. Però quan va arribar a Guajarà-Mirim l'any 1982 va ser contractat com a professor de religió i ho ha estat durant 30 anys. "Compaginava l'escola amb la tasca social, visitar famílies, ajudar els pobres". Tallava cabells, cosia roba per a la gent, feia treballs manuals, dibuixava... Ara que ja no dona classes perquè està jubilat continua la tasca educativa, però a un altre nivell. "Em dedico al reforç escolar. Veig tanta necessitat d'ajudar nois que no saben llegir i escriure... que ho continuo fent".

En Joan a Madagascar a la primera comunitat on hi va estar feia classes, però també observava molt. "Una de les coses que em va quedar gravada i que més tard

va donar fruit és que en aquella comunitat hi havia un germà ja gran que va promoure l'alfabetització de la gent del voltant de l'escola. Jo no podia ajudar-lo per l'idioma però sí que em va copsar i més tard ho vaig fer". Al cap de dos anys l'envien a la capital en una altra escola i segueix ensenyant alhora que continua els seus estudis de Física i Química que havia començat a França.

L'any 1974 li toca venir a Espanya perquè tornaven cada quatre anys. "Em tocava fer un any de reciclatge i em van enviar al Togo per cobrir la baixa d'un germà que estava malalt. Necessitaven un professor de Física. Era per un any, però es van convertir en tres". Mentre estava al Togo li diuen que cal tenir els diplomes espanyols dels seus estudis. Calia tornar a Catalunya, va a Manresa i fa la convalidació dels estudis. Aprofitant que estava aquí l'envien al noviciat per ajudar als germans a Sant Joan Despí, després a San Asensio - La Rioja - amb els novicis catalans i bascos. Ja feia vuit anys que havia tornar de Madagascar. L'envien tres mesos a Roma per fer formació i es demana de nou gent per anar a Madagascar, per fer formació del noviciat. "Jo em vaig oferir, i m'envien de nou a Madagascar. En principi era per a tres anys, que han estat més de trenta".

Ser missioner avui

I al Brasil o a Madagascar o a Costa d'Ivori, què és per a ells ser missioner? En Josep Maria té clar que el missioner "no és només aquell que celebra missa o predica, sinó més aviat aquell que predica amb l'exemple primer". És conviure amb la gent, sentir el que ells senten, i ajudar-los amb la seva amistat. "També hem de predicar, però més aviat cal estimar-los tal com són i ajudar a que es realitzin". Ser un veí més.

Per a en Joan que sempre ha estat a escoles, ser missioner es tracta d'oferir "tot el que hem rebut nosaltres a escola a aquells que no ho tenen". Per a en Joan ser germà a Madagascar o aquí és el mateix, "no és pas ser un heroi". Reconeix que potser quan ets a missions "és més fàcil parlar del que per a nosaltres és el principal, Jesús, i mostrar tot el bé que hi ha estimant Déu perquè la gent és més receptiva". Explica que els joves africans són molt més receptius, "no hi ha aquesta barrera de la laïcitat", i és més natural parlar-hi, "i tens un al·licient per poder parlar d'allò que estimes".

La cultura malgaix

I com són els malgaixos? Globalment la seva cultura es basa molt en la família que té un gran valor. No solament els pares, sinó fins i tot aquells membres d'una mateixa gran família es diuen germans. "La paraula que ells utilitzen no és nebot o tiet, sinó germà, inclús a gent del mateix poble també se'ls hi diu germà". Aquesta germanor és forta, i també es veu en les seves tradicions.

Una de les festes principals, a part del matrimoni, pels malgaixos és el *famadihana*, el retorn dels morts. "Al cap d'un temps d'haver mort una persona, al cap de tres o cinc anys els avantpassats que acaben de morir i algun més que són a la tomba es treuen, se'ls hi posa un altre mantell per cobrir-los i es fa una gran festa. És com una unió amb ells i es convida tot el poble, i pot durar una setmana". Aquest record dels qui donen la base de la família és molt fort, explica en Joan, i a banda del matrimoni és la festa principal per a ells. "Quan vaig arribar em va sobtar veure que les cases eren de terra i palla però les tombes eren de pedra, molt ben fetes, és molt més car. Donaven més valor a la tomba que a la casa".

La cultura brasilera

Al Brasil, la zona de la missió claretiana on viu en Josep Maria és majoritàriament agrícola, però cada vegada més s'està desforestant més zona per posar conreus. "Aquesta cultura que tenia cada família abans de poder conrear arròs, mongetes, tenir hort, gallines o porcs, s'ha perdut bastant". Els grans *fazendeiros* han anat comprant àrees cada vegada més grans i els petits agricultors es queden només amb un petit tram i un petit conreu, com soja, cafè o vaques. "Això empobreix i no poden viure i marxen a ciutat, generant encara més pobresa". Tot el Brasil té aquest perill ara, afirma en Josep Maria, "que tota una àrea pertanyi a un gran *fazendeiro* i no a les famílies que tradicionalment hi han viscut".

Espiritualment els brasilers són molt religiosos. "El Brasil tenia el títol de ser el país més catòlic però allà tenim la realitat de les sectes, n'hi ha moltes". Els fa mal visiblement veure catòlics que participaven que marxen a una altra església i d'allà a una altra, donant tombs, "com si fos un negoci quedant-se després sense res". Però això també l'ha ajudat a reflexionar sobre com els catòlics presenten el seu testimoni de fe. "Nosaltres els catòlics sovint no tenim aquest entusiasme per captivar els nostres i per això marxen. Jo d'aquestes esglésies he après l'acolliment".

A Madagascar també el sentit comunitari és més fort. Es manifesta de manera especial a les celebracions eucarístiques, no només el diumenge sinó a les de cada dia, "i això que es fan abans de l'escola i el treball a les sis del matí". En Joan explica que hi ha sempre molta gent i sempre és molt cantada i comunitària, i la del diumenge encara ho és més. "Allà no hi ha cap pressa perquè la missa acabi. L'Eucaristia del diumenge és una festa, com a mínim dura una hora, tot i que normalment dura dos, i si és festa gran en dura tres".

Dos carismes, una missió

I com el carisma del Pare Claret i de Sant Joan Baptista de La Salle els ha condicionat la vida i la missió? "El pare Claret ens va deixar escrit 'valganse de todos los medios para la salvación de las almas'", recorda en Josep Maria. "Aquí entra molta cosa, inclús tallar cabells o cosir". I sobretot, una màxima que li agrada molt, 'fes bé el que estàs fent'. "No calen grans coses però cal que allò que fem ho fem bé", confessa.

A en Joan La Salle l'ha modelat molt. De tot el que ha rebut de La Salle ho podria condensar en tres punts, el lema de la congregació: la fe, la fraternitat i el servei. "La fe, el nucli, no com un coneixement sinó com una relació amb Jesús, 'tocar el cor'". La fraternitat, la manera d'acollir. "Ens diem germans, no és gratuït, ho hem de ser entre nosaltres i també amb els nois, amb els professors, amb qui sigui, cal tractar al mateix nivell tothom". I, per últim, el servei. Fer de la vida un servei. "Ho trobo molt Evangèlic perquè Jesús deia 'no he vingut a ser servit sinó a servir'. El servei a través de la missió educativa, fer de la vida un servei fins i tot quan després d'uns anys ja no pots fer classe perquè estàs jubilat i fas el que et toqui. En Josep Maria fent reforç i jo ara ajudant els professors".

En Josep Maria va agafar el vol de tornada al Brasil el 12 de juliol, i en Joan és avui volant cap a Costa d'Ivori.